

PORTRELER

REFİK ERDURAN

Şeref GÜRSOY

PIRIL pırl bir tiyatro yazarı. Malûm ya, tiyatro yazarları arasında horozlanmak âdettir. Refik Erduran'ın eserleri sahnede horozlanır. Sanki tevazu ve sessizliğin intikamını eserlerinde çıkarır...

1928 yılında İstanbul'da doğdu. Robert Kolej'de 16 yaşındayken yazdığı «Kahraman» adlı tek perdelik ilk piyesiyle tiyatro gibi bir peri kızının hayatına girdi.

Bıçımli yapılı, yüz hatları yumuşak, sevimli... Anasının gözü iki göz.. Kanuşması kesik kesik, gözlerinin açılıp kapanması peranelerin kanat çırpışı gibi pır pır. Keyfince hareket eden bir eda. Viskiye, daha birçok güzel şeylere susamış iki dudak.. Sağa sola beyzadeler gibi para saçan iki el.. Her an nabzını sayan bir bedbinlik. Yağlı yemeklerin gramını yutmayan bir boğaz.. Akümülatör gibi boşaltılıp doldurulan bir gönül.. En göze çarpan özelliği, yüzündeki neşeli, güven dolu haliyle karşısındaki insanları aptalca gören bir ifade.. Bir güzel ona baktı mı, yüzünü hemen çocuksu bir gülümseme kaplar.. Her bakımdan gönlünün ölçüsüz yumuşaklığı eklenirse, Refik Erduran'ın portresini çizmiş oluyoruz.

Tiyatro, tiyatro, tiyatro.. Tanınmış bir yazar: «Artık ailem için çalışmıyorum. Gökteki kuşlara bakın, ne ekerler, ne biçerler, ne de tavan arasına bir şeyler yığarlar. Allah babamız onları beslesin» demiş. İşte bizim Refik Erduran'ımız da tiyatro yazmaya başladı mı, bütün dünya gözünden silinir, aile efradını Allah Baba bakar. Tiyatrosuz ne vücutça, ne ruha kendisini rahat hissetmez. Refik Erduran, kalemine en vakısan işe, bir piyes yazmaya başladı mı, ne bir şaka yapar, ne yaptırır. Ne kitaplardan konuşur, ne konuşurur.

Sekiz ağız, dokuz dudak günlerce susar, ve susturur. Refik Erduran'ın dilinden düşürmediği cümleyi bilir misiniz? «Türkiyede tiyatro geviş getiriyor» Hoş, bu cümle üzerine eğilmek lazım.. Onun önünü, arkasını, yanlarını yoklamak lazım. Bu cümleyi söylemek kolay değildir. Refik Erduran, söylediği bu cümleye bir gün gülebilir gibi geliyor bana. Bu suç, tiyatromuzda değil, yazarlarımızda. Birçok tiyatro yazarımızın eseri sonsuzluğa değil de belâya götürüyor tiyatrolarımızı. Bu malûm.. Bu malûm üzerinde durmak daha verinde olur.

İşte bizim Refik Erduran'ımız da kudretli kalemle bu peri kızının hayatına girmisti demistik. Birçok eleştirmecilerimiz Refik Erduran'a catarlar... Peri gibi bir kıza neden ucuz basmadan elbiseler giydirtiyor diye.. Yazdığı eserlerden «Delî», «Bir Kilo Namus» temsilleri için böyle söylemişlerdi... Yooo.. Refik Erduranımıza lâf yok.. Mesele, ucuz basma elbiseyi Peri Kızına giydirmede yaktırması.

Her tiyatrodaki en azından 300 - 400 koltuk vardır.

Bu koltuklara oturan seyircilerimiz içinde birkaç koltukta eleştirmecilerimiz otururlar. Onlar beğenirler veya beğenmezler. Ben sadece Refik Erduran'dan bahsederken övmenin dışında bir şeyler yaptığımı inanıyorum da onun için vaziyorum.

Bu gibi fevkalâde kabiliyetli

REFİK ERDURAN
Sadece tiyatro yazarı

genç yazarların teşvike de ihtiyaçları yoktur bence.. Refik Erduran sadece piyes yazarı olarak güzel bir iş yaptığına inandığını söyler.. Tiyatro iyi şeydir, güzel şeydir der.. Daima tiyatrodaki bir şeyler yapmak için düşünür, düşünür, düşünür. Her halde şu 9 10 yıllık Türk sahnelerinde Refik Erduran'ın soluğu vardır.

Kabına sığmayan bir ruh hali vardır onda. Korkunç bir araştırma zevki vardır onda. Yazdığı piyeslerde oynayan sanatçılarla dostluk yapmak ister. Zaten bütün dostları tiyatroların sanatçıları, yazarları, dekorcuları, ışıkçıları ve bu arada güzel kızlardır. Onlarla dostluk yapması tiyatroya dostluk yapmak içindir. Belki küçücük bir sev öğretilim diye.

Refik Erduran'da anlaşılması gereken nokta şu: Eleştirmecilerin söyledikleri gibi giseyi düşünmez.. «Cengiz Hanın Bisikleti» komedisini yazarken oynayacak aktörü düşünüyordu. Bulamazsam zarar yok, birkaç yıl beklesin diyordu. Gise düşünse, bekletir miydi?.. Demek oluyor ki, Erduran, telif hakkını değil de sanat hakkını düşünüyordu.

1953 te Çağlayan Yayınevi'ni kuran Refik Erduran, tek romanı «Yağmur Duası» nı yazdı. Fakat Erduran, iki sene sonra romancılık ve editörlüğü bıraktı. Daha doğrusu iflâs etti. Bu ticarî işti, iflâs edebilirdi Ama tiyatrodaki Erduran'ın iflâs edeceğini hiç sanmam..

Refik Erduran'ın söylediğine göre: «Cengiz Hanın Bisikleti» nede ki üç kadınla evlenen adam, babasının hayat macerasıymış.. Bir Türk atasözülüdür: Oğlan dayısına, kız anaşına çekermiş.. Bu atasözlerine göre Refik Erduran, sevgili karısı Leylâ Erduran'la birlikte daha nice nice villara..

